

Okrepimo borbo
za ohranitev
svetovnega miru!

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Italija naj bo strogo
nevtralna!

Sedaj je glavno, da se
oboroženi spopad ustavi

Obnovljena izdaja - Leto XIX. - Štev. 11 (699)

TRST - 9. junija 1967

Posamezna številka 40 lir

Spediz. in abb.
post. Gruppo II

Svetovni mir v hudi nevarnosti

Izjava vodstva KPI

Vojaški spopadi med izraelsko in arabskimi državami se vedno bolj zaostrojujejo. Obstaja nevarnost razširitve spopada Nihče ne more prezreti resnosti položaja.

Toda mir je še vedno možno rešiti.

Predvsem je treba, da obe strani prenehata vojaške akcije in da se pričnejo pogajanja pod okriljem Združenih narodov. Italija mora izjaviti, da je povsem nevtralna.

Nobeno vojaško oporišče in nobeno italijansko pristanišče ne sme biti na noben način dano na razpolago za morebitne intervencije v spopadu.

Italija mora bolj kot kdaj razvijati pobudo za mir, proti spletkam imperializma, za zaščito neodvisnosti, napredka narodov in njihovo medsebojno razumevanje.

Osnovni pogoj za prenehanje spopada je v preprečitvi imperialistične intervencije, ki je že v začetku koren sedanjega spopada in napetosti v Sredozemlju.

V tem smislu naj se dvignejo zahteve v tovarnah, med kmeti, v uradih.

Vodstvo KPI poziva vse člane partije, vse demokratične sile in ljudske množice, naj okrepijo enotno borbo za obrambo miru ter proti imperializmu.

Vodstvo KPI podčrta, da je bolj kot kdaj tesno med seboj povezana borba za vrnitev miru v Sredozemlju z akcijo proti ameriški agresiji v Vietnamu.

Vodstvo KPI meni, da je nujno potrebno sklicanje obeh zbornic parlamenta.

V Rimu, dne 5. junija 1967.

Vodstvo KPI

Nikoli soodgovorni!

Oboroženi spopad med Izraelom in arabskimi državami je silno vznemiril ves miroljubni svet. Razumljivo, saj ta spopad lahko privede do mnogo širše, celo do svetovne vojne ter do nepopravljivih dejanj. Poglavitno vprašanje, ki se v teh dneh bolj kot kdaj koli postavlja je: rešiti mir, rešiti svet pred uničenjem. To vprašanje se postavlja pred vse ljudi dobre volje, torej tudi pred nas. In nanj moramo tudi mi odgovoriti. Odgovoriti dokler je še čas.

Varnostni svet se je sestal. Po daljši razpravi je bila soglasno sprejeta resolucija, ki poziva na takojšnjo ustavitev sovražnosti. Toda, ali bosta upoštevali to resolucijo obe bojujoči se strani? Ali jo bodo hoteli sprejeti Arabci, ki so bili napadeni? Ali jo bo sprejel Izrael, ki je napadalec? Ali bo dovolil resolucija Varnostnega sveta, ki sicer ne obsoja napadalca?

Toda medtem prihajajo z bojišč nove in nove dramatične vesti. Vsako uro, vsako minuto je spopad hujši, nevarnejši, zajema širši obseg. Izraelci — vsaj v trenutku, ko pišemo te vrste — na vseh bojiščih napredujejo.

Vedno bolj jasno je, da imperialisti, ki so pripravili izraelski napad, podpirajo napadalca, čeravno zatrjujejo, da so nevtralni. Ni, torej, znamenj, ki bi potrdila, da je mogoče verjeti raznim zatrjevanjem.

Združena arabska republika je zaprla Sueški prekop. Imela je razlog za to dejanje. Ameriške

ladje, ki so plule skozi prekop so služile napadalcu. Dovažale so mu zaloge orožja in strelivo. Danes te ladje ne morejo več skozi Suez. Sirija je prekinila dobavo nafte zahodnim monopolom. Imela je razlog za to, saj je bila nafta namenjena tudi napadalcu. Številne arabske države so prekinile diplomatske odnose z Ameriko in Anglijo. Imele so razlog za to. In tako bi lahko nadaljevali. Toda ali lahko verjamemo raznim zagotovilom o "nevtralnosti"?

Znano je, da tudi obstoječa vojaška oporišča NATO, ki so posejana po raznih delih Italije lahko služijo v morebitni intervenciji. V pristanišču Civitavecchia blizu Rima so hoteli še tedaj, ko je Varnostni svet razpravljal o resoluciji o prenehanju sovražnosti, natovoriti na neko ladjo velik tovor orožja in streliva, ki je bilo namenjeno Izraelu. To dejstvo nas more tem bolj vznemiriti, ker je del te pošiljke došel v pristanišče Civitavecchia iz oporišča NATO v Avianu. Aviano pa se nahaja v naši deželi, v Furlaniji.

Poskus se ni obnesel, ker so se pristaniški delavci v Civitavecchii na poziv sindikalne organizacije CGIL, uprli in je izraelska ladja bila prisiljena odpluti prazna. To je sicer en primer, ki ga je treba pozdraviti: v Trstu so pristaniški delavci stavkali. To je bil protest proti vojni.

Nevarnost je zares skrajno resna, položaj hudo zmeden. Bolj kot kdaj koli prej je aktualna zahteva, ki jo komuni-

Tudi iz naših mest in vasi naj se še glasneje kot doslej dvigne glas: Nočemo vojne, hočemo živeti v miru in prijateljstvu z vsemi narodi

Dramatični dogodki na Srednjem vzhodu

V ponedeljek, 5. junija zjutraj je izbruhnila vojna med Izraelom in arabskimi državami. Vrhovno poveljstvo vojske Združene arabske republike je kmalu po izbruhu sovražnosti objavilo sporočilo, v katerem je rečeno: «Davi so Izraelci začeli obširen napad po kopnem in v zraku proti Združeni arabski republiki. Izraelska letala so bombardirala nekatera vojaška letališča na Sinaju, na področja ob Sueškem prekopu in neko letalsko oporišče blizu Kaira, čete pa so izvršile številne napade po kopnem na vseh frontah». Kmalu po objavi tega spo-

ročila je bil v glavnem mestu Izraela objavljeno sporočilo, v katerem je bilo rečeno: «Od prvih današnjih ur so v teku srđiti boji na južni fronti med egiptovskimi oklepnimi vozili in letalstvom», izraelski vojni minister pa je v proglasu dejal: «gotovi smo, da bomo zmagali».

Tako se je začelo.

Boji so se nadaljevali z vso srđitostjo. Kako so se odvijali, je vsa javnost obveščena, saj je z veliko zaskrbljenostjo poslušala radijska poročila in brala dnevno časopisje.

Izraelska vojska je na vsej črti

napredovala. Kot napadalec. Zasedla mnogo arabskega ozemlja. Obstajala je velika nevarnost razširitve požara. In ta nevarnost še obstaja.

Varnostni svet OZN je pozval bojujoče se strani, naj takoj prenehajo z boji. V sredo zvečer je bil na predlog Sovjetske zveze soglasno odobren ultimatum.

Vodstvo KPI je v posebni izjavi poudarilo, da je odločitev Varnostnega sveta pozitivna, a dodaja, da vojna s tem nikakor ni končala in da je stanje nevarno.

Izjava dodaja, da «mora biti naloga Italije truditi se za eršitev, ki naj bo v skladu z zahtevo po takojšnji ustavitvi sovražnosti in bolj na splošno z zahtevo po politiki miru na Sredozemlju in v skladu z interesi italijanske države za mirno sodelovanje z vsemi arabskimi državami». «Vodstvo KPI, nadaljuje izjava, ugotavlja, da je stališče, ki ga je zavzela OZN, še bolj očitno pokazalo na neodgovornost tistih, ki so v teh dneh z manihejskim duhom sprejeli vse teze izraelskih ekstremistov, se zavzemali za intervencijsko kampanjo, ki bi imela za rezultat pahnuti našo deželo v nove vojaške avanture.» Italijanska komunistična partija se je takoj predstavila kot stranka pogajanj in miru, in italijanski komunisti ponovno pozivajo italijansko ljudstvo, naj izolira interveniste in vojne hujskače, da bo Italija znala voditi aktivno vlogo v obrambo miru, da se zaustavi pot napadalni politiki imperializma na Srednjem vzhodu, v Vietnamu in na vsem svetu.»

Proti vojaškim služnostim v zgoniški občini

Razglas o uvedbi vojaških služnosti na področju zgoniške občine, kjer nameravajo zgraditi skladišča za strelivo, je povzročil veliko zaskrbljenost ne le v zgoniški občini temveč na celotnem tržaškem ozemlju.

Uvedba vojaških služnosti bi gospodarsko prizadela dober del zgoniških občanov, saj bi povišala 100.000 kvadratnih metrov ostala neproduktivna (prepovedano bo obdelovati polja, saditi drevje, prepovedano sušiti seno, prepovedano graditi hiše z ognjišči, imeti delavnice, napeljavati elektriko in to v določenem pasu izven skladišč za strelivo!) Dejansko bi bila onemogočena vsaka pobuda na področju turizma. (In jama pri Briškikih je pomemben turistični objekt!).

Poleg vseh teh dejstev pa velja še dejstvo, da vojaške služnosti, da skladišča za strelivo vselej in povsod predstavljajo stalno nevarnost.

Senator Vidali je naslovil obrambnemu ministru pismeno vprašanje v zvezi z razglasom o uvedbi vojaških služnosti. V pismu vprašuje mini-

stra, če se mu odredba vojaškega poveljstva v Padovi glede uvedbe vojaških služnosti v zgoniški občini ne zdi v nasprotju z zagotovili vlade glede skretnosti vojaških služnosti, obremenjujejo zlasti deželo Furlanijo - Julijsko krajino.

Senator Vidali tudi pripominja, da vojaške oblasti hočejo uvesti nove služnosti prav v zgoniški občini, kjer je svetovno znana Briška jama, privlačna turistična točka, ki bi jo treba bolj valorizirati.

V nadaljevanju pa senator Vidali poudarja, da je ukrep vojaških oblasti povzročil zaskrbljenost krajev.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Prejšnjo soboto zvečer je Trst podoživljal spomina vredno uro boja proti fašizmu. Fašisti so hoteli prirediti izživalen shod v podporo agresivni vojni v Vietnamu in monarhofašistični diktaturi v Grčiji. Kvestura jim je dala dovoljenje. Očitno je prezrla dejstvo, da je fašizem v Trstu povzročil toliko gorja. Fašistična provokacija ni uspela. Peščico fašističnih mlečnozobcev in par kolovodij je stražilo več tisoč policistov in orožnikov. Na sliki: pogled na Trg Sv. Antona med «manifestacijo», ki je zelo klavrno «uspela».

Osrednja in deželna vlada proti izobraževanju kmetov v materinščini

Na praznik republike, 2. junija, je bila v Trstu povorka za mir. Sprevod je šel od Sv. Jakoba v Rižarno, na kraj, kjer so nacisti za časa vojne sežigali partizane, rodoljube in žide

Ob robu vojne na Srednjem vzhodu

Imperialisti so pripravljali spopad na Srednjem vzhodu

Agencija TASS je v ponedeljek zvečer objavila sporočilo, v katerem je rečeno: «Sovjetska vlada obsoja izraelski napad na arabske države. Izrael naj napravi konec vojnemu spopadu, naj takoj in brezpogojno ustavi svoje vojaške akcije proti Združenim arabskim republikam, Siriji, Jordaniji in drugim arabskim državam ter naj umakne svojo vojsko na demarkacijsko črto, ki je bila določena s premirjem. Sovjetska zveza zaupa v pravico, v stvar arabskega ljudstva in si pridržuje pravico prevzeti vse potrebne pobude z razvojem položaja».

List «Izvestja» piše: «Ameriški in angleški voditelji, namesto da bi se gibali v smeri pomirjenja, namesto da bi prepričevali izraelske voditelje naj sedejo za mizo ter prično pogajanja, so jih podžigali k vojni.» Ameriška in angleška vlada sta že dalj časa pripravljali takomenovano izjavo «pomorskih sil» ter sta grozili, da bosta izsilili «svobodno plovo» v arabskem zalivu. Izraelski voditelji so se čutili močne, saj so lahko računali na podporo washingtonske in londonske vlade. Izjava sovjetske vlade, objavljena že 23. maja, zelo jasno pravi, da Sovjetska zveza želi mir na Srednjem vzhodu. Tiskovna agencija Tass je vse te dni z vztrajnostjo ponavljala trditve, da vojaški spopad na Srednjem vzhodu ima lahko zelo hude posledice in da je torej upravičena zaskrbljenost. Odgovornost za vse, kar se dogaja, pada na imperialiste, ki opogumljajo Izraelce pri skrajnih odločitvah.

zjava predsednika Tita

Predsednik SFRJ Josip Broz-Tito je dal kmalu po izbruhu sovražnosti na Srednjem Vzhodu izjavo, v kateri je rečeno, da Jugoslavija najodločneje obsoja napad Izraela na Združeno arabsko republiko in izraža vso podporo arabskim državam. «Vlada in narodi Jugoslavije — je rečeno v izjavi — so z največjo zaskrbljenostjo in ogorčenjem zvedeli, da se je pričel oborožen napad. Izrael je podobno kot pred desetimi leti tudi tokrat nastopil kot napadalec in instrument imperialistične politične sile in pritiska na suverene arabske države. Združena arabska republika je sprejela upravičene ukrepe za zaščito svojih suverenih pravic. Vsa odgovornost za izbruh vojne pada na Izrael. Toda izraelski napad se mora ustaviti. Dolžnost svetovne organizacije, vseh vlad in mirovljubnih sil v svet, je, da se zavzamejo za prenehanje vojnega spopada. Združeni narodi morajo v skladu s svojo odgovornostjo za ohranitev miru takoj sprejeti ukrepe za prenehanje napada in za zagotovitev miru».

Psihološko pripravljanje

Kaj je napotilo Združeno arabsko republiko, da je odredila vojaško pripravljenost ter zahtevala umik čet Združenih narodov s področij ob meji z Izraelom? Prepričanje, da se pripravlja napad na drugo arabsko državo, na Sirijo, in to na način, ki zelo spominja na napad iz leta 1956, (ko je bila napadena Združena arabska republika). Izraelska vojska naj bi bila zbrala najelitnejše brigade ob mejah s

Sirijo. Napad (ki so ga psihološko pripravljali in praktično preiskovali z več incidenti) naj bi bil bliskovit in močan. Njegovi cilji naj bi bili: uničiti vojaško moč Sirije, povzročiti padec njene vlade, zasedati del ozemlja ob meji, nato pa se na «zahtevo» Zahoda umakniti, pred tem diktirati Siriji mirovne pogoje.

Navajena groženja, Združena arabska republika ni bila izredno zaskrbljena, dokler se ni dejansko zavedla, da gre za del mnogo širšega strateškega posreda za utrditev ameriške dominacije na vzhodnem Sredozemlju in srednjem Vzhodu. Ameriške postojanke, načete v zahodni Evropi, hočejo utrditi na vzhodnem boku ob uporabi sile in pritiska (ali ni bil državni udar v Grčiji prvi korak na tej poti?). Ena izmed ovir je Sirija, ker pa velja za šibko je treba najprej onemogočiti njo. V tem je vloga Izraela.

Amerika je bila prepričana, da je nastopil najprimernejši trenutek za obračun s Sirijo, s tem pa posredno tudi z Združeno arabsko republiko. Osnovna podlaga tega načrta je domneva, da Združena arabska republika ne more reagirati, ker je elitni del njene vojske v Jemenu, in končno, tudi zaradi tehtnih notranjih gospodarskih vprašanj, ki obstajajo v Združenih arabskih republikah.

Zaskrbljenost zaradi ameriške politike je postala v Kairu posebno močna v zadnjih tednih. V prvomajskem govoru je Naser poudaril: «Amerika podpira reakcionarne sile, postavlja zapreke arabskemu napredku. ZDA so udarna sila kontrarevolucije. Drugi sovražniki Združene arabske republike so sateliti v ameriški orbiti. Amerika si prizadeva, da bi prevzela nekdanje postojanke Velike Britanije v arabskem svetu».

Glede Izraela in njegovih nagnjenosti so se skoraj v celoti uresničile napovedi prvega poveljnika sil Združenih narodov Burnsa, ki je leta 1960 zapisal: «Gospodarski položaj v Izraelu se bo verjetno poslabšal v prihodnjih letih. Če se bo to zgodilo, bo nastala brezposelnost, bodo prišle finančne omejitve. Izraelski voditelji imajo navado svoje gospodarske težave naprtiti bojkotu arabskih držav. V takem položaju jih utegne popasti skušnjava, da se najde kakršen koli izgovor za vojno, da se razbijeta bojkot in blokada, mir pa vsili po izraelskih pogojih». Ravno sedaj tare Izrael gospodarska kriza in prvič je postalo število ljudi, ki dokončno zapuščajo Izrael enako številu priseljencev. Najglasnejši so postali militaristični elementi.

Spričo nevarnosti težkega napada na Sirijo in globokih ter nevarnih motenj na celotnem srednjem Vzhodu je bila Združena arabska republika prisiljena sprejeti korenite obrambne ukrepe. Na stališča Združene arabske republike je dokaj manj vplivala zahteva Sirije, naj bi odprli drugo fronto, veliko več pa nevarnost pred stopnjevanjem politične sile na srednjem Vzhodu. Če se dopusti vojaški obračun s Sirijo, ne bo mogoče ustaviti najbolj surovega nasilja proti drugim neodvisnim arabskim državam. Gotovo je, da je Kairo hotel posvariti Zahod in tudi druge zainteresirane sile, da ne bo dopustil, da bi neodvisne arabske države postale ozemlje za preizkušanje z obmejnimi incidenti, da je vojna vietnamskega kova v tem delu sveta nemogoča, da je teorija o «lokalnih vojnah» nevzdržna.

Poseben pomen občnega zbora SPZ

Bližnjemu občnemu zboru Slovenske prosvetne zveze pripisujemo izredno velik pomen. Formalno bo sicer redni občni zbor SPZ, dejansko pa bo občni zbor enotnosti. Na njem bodo namreč enakopravno zastopana prosvetna društva Slovenske prosvetne zveze, Slovensko hrvatske ljudske prosvete in tudi nekatera društva,

ki niso včlanjena v nobeni osrednji prosvetni organizaciji.

Dolga je bila pot, ki smo jo ločeno prehodili. Predolgo so trajale ovire, ki so preprečevale združitev. No, danes so to stvari preteklosti. Dobri nameni, vztrajno prizadevanje za združitev, trdno prepričanje, da je enotnost ne le možna ampak tudi nujna, so privedli do prvih sadov. Med prve sadove smemo prišteti tudi skupno posvetovanje prosvetnih društev, ki je bilo 11. marca letos, in skupni občni zbor, ki bo v nedeljo 11. junija.

Na že omenjenem posvetovanju prosvetnih društev je bilo med drugim naglašeno: Važno je dejstvo, da smo po tolikih letih zbrani ob isti mizi in razveseljivo je, da so spori zaradi različnih nazorov odpravljeni; naglašeno pa je bilo tudi to, da danes

dejansko ni več nobene meje med enimi in drugimi društvi in v društvih samih, da se je enotnost takorekoč sama od sebe, postopoma, včasih celo boječe a brez prestatka, četudi neredirirano ustvarjala ter se je skoraj povsod že ustvarila.

Občni zbor bo vse te ugotovitve lahko samo potrdil.

Ustanovljen je bil koordinacijski odbor, sestavljen iz predstavnikov tržaškega dela SPZ in iz tajništva SHLP, ki naj prouči vsa še odprta vprašanja ter pripravi občni zbor, iz katerega naj izide enotna Slovenska prosvetna zveza. Ta koordinacijski odbor je v glavnem že zaključil svoje delo, saj je skupni občni zbor že pred nami.

Potrebna je okrepitev prosvetnih društev

Seveda z občnim zborom ne bo še vse doseženo. Pred združeno osrednjo prosvetno organizacijo, pred prosvetna društva stoji še mnogo nalog. Predvsem bo treba delati za to, da se društva, kjer so še ločena, čimprej združijo. Posebno skrb bo treba posvetiti šibkejšim društvom, zlasti v krajih, kjer je delovanje najtežje. Vrste prosvetnih delavcev bo treba pomnožiti. V združenih društvih mora biti mesto za mladino. Obnoviti bo treba odbore v mnogih krajih ter jih seveda tudi pomladiti. Z združenimi močmi si bo treba prizadevati za to, da bodo v doglednem času prav vsa društva dobila primerne seдеže, kjer bodo lahko nemoteno razvijala svojo dejavnost. Se posebno skrb bodo morala društva posvetiti vprašanju slovenske šole. Sicer pa se bo o vseh teh in še številnih drugih vprašanjih izrekel občni zbor.

Prvi skupni koraki so že za nami. Sedaj treba iti naprej. Morebitni pojavi nepopolnega razumevanja ne bi smeli nikogar motiti. Vsak morebitni pojav sumniče nja, ki ga še tu in tam poskušajo napihovati tisti, ki ne marajo enotnosti v naših vrstah, je popolnoma neutemeljen. Prepričani smo lahko, da bomo z združenimi močmi mnogo več dosegli ter da bo enotnost v vrstah naše enotne prosvete prinesla slovenski narodnostni skupnosti novo, mnogo obetajočo pomlad. Zato naj bo naš pogled smelo uprt v prihodnost!

MIRKO KAPELJ

Občni zbor Dijaške Maticе

Podporno društvo Dijaška Matica bo imelo svoj redni občni zbor v petek, 16. junija t. l. ob 20. uri v Gregorčičevi v Trstu (Ulica Geppa 9, I. nadstropje).

Nastopi gojencev šole Glasbene Maticе

Gojenci šole Glasbene Maticе bodo imeli naslednje nastope:

- 10. junija ob 20.30 v dvorani «Igo Gruden» v Nabrežini;
- 14. junija ob 21. uri v Prosvetnem domu na Opčinah;
- 17. junija ob 21. uri v Kulturnem domu na Proseku;
- 18. junija ob 17. uri ponovitev v dvorani «Igo Gruden» v Nabrežini. Vljudno vabimo k udeležbi.

V nedeljo, 11. junija 1967
v Kulturnem domu v Trstu
občni zbor
Slovenske prosvetne zveze
Začetek ob 9. uri
Dnevni red:
1. Otvoritev in poročila
2. Razprava
3. Volitve novega odbora
4. Razno

Na Opčinah so slovensko srednjo šolo poimenovali po pesniku Srečku Kosovelu. Poročilo o prireditvi, ki je bila ob tej priložnosti, objavlja mo na 4. strani.

Spominska svečanost ob obletnici usmrtitve talcev pri Proseku

V nedeljo, 28. maja je bila na kraju med Prosekom in proseško železnisko postajo, kjer so nacisti umorili 10 talcev, spominska svečanost, na kateri sta govorila pokrajinski svetovalec Mirko Kapelj in predstavnik ANPI Bortolo Petrolio, tovariši s Proseka pa so položili na spomenik, venec in šopke cvetja.

Tovariš Kapelj je poudaril, da ima letošnja spominska svečanost še poseben pomen, saj so dogodki, ki se v raznih delih sveta odigravajo, zlasti v zadnjem času, silno resni. Za državnim udarom v Grčiji, ki je omogočil fašistom, da so se polastili oblasti v tej deželi, se zgrinjajo zelo temni oblaki tudi v deželah Srednjega Vzhoda, medtem ko se vojna vira z vso svojo krutostjo nadaljuje v nesrečnem Vietnamu. Tako kot v Vietnamu imajo imperialisti svoje kremplje vmes tudi v Grčiji in na Srednjem Vzhodu. Ni mogoče, da bi bili prebivalci naše dežele brezbrizni, saj je prav Italija posejana z ameriški vojaškimi oporišči. Tudi namera italijanskih vojaških oblasti, da zgrade na območju zgoniške občine skladišča za strelivo in da to področje podrede vojaškim služnostim, nas ne more pustiti brezbrizne.

V nadaljevanju svojega govora je tovariš Kapelj ožigosal provokacije,

ki so jih zakrivali fašisti, ki so hoteli prirediti «manifestacijo» v podporo grškemu fašizmu in imperialistični pustolovščini v Vietnamu. Ožigosal je zadržanje oblasti, ki so dale dovoljenje fašistom za to «manifestacijo». Da provokacijo ni uspela gre zasluga tržaškim protifašističnim množicam. «Skrbno moramo paziti — je ob zaključku poudaril govornik — da ne bo nihče oskrnil spomina junakov, ki so dali svoje življenje za našo svobodo in da ne bo nihče teptal naših pridobitev, izvojevanih v težkem boju».

Tov. Petrolio je po komemoriranju talcev, ki so bili usmrčeni na proseški planoti, poudaril, da je osvobodilni boj dal velike sadove: nemški nacizem in italijanski fašizem sta bila vojaško premagana, Italija je dobila demokratično republiško ustavo, razvilo in utrdilo se je bratstvo med italijanskim in slovenskim delovnim ljudstvom. «Toda na žalost — tako je podčrtal — je mnogo upravičenih ljudskih zahtev ostalo samo na papirju

Svoj govor je tov. Petrolio zaključil rekoč, da se na obzorju zopet zbirajo temni oblaki, da se vojna žarišča množe, da imperialisti preže za tem, da bi poteptali pridobitve osvobodilnega boja in demokracije.

Iz goriške pokrajine

Manifestacije za mir

Pretekli teden so bile v goriški pokrajini številne manifestacije za mir. Tudi doberdobski odbor za mir, v katerem so tudi doberdobski župan, deželni svetovalec Jarc, občinska odbornika Peric in Černic, tajnik kmečke bolniške blagajne Lakovič, predsednik sekcije Zveze bivših partizanov Gergolet in drugi občinski svetovanci in predstavniki domačega prosvetnega društva »Jezero«, je priredil manifestacijo za mir. Te manifestacije so se udeležili številni domačini. Govoril je deželni svetovalec Jože Jarc. Na zaključku manifestacije so položili venec pred spominsko ploščo padlim partizanom ter odobrili resolucijo, ki je bila odposlana državnim oblastem.

Podobno manifestacijo, ki je zelo dobro uspela, je v sredo 31. maja organiziral odbor sekcije KPI. Na trgu je govoril deželni svetovalec dr. Karel Šiško.

Veličastna manifestacija za mir pa je bila tudi v Gorici na trgu C. Battisti, s sodelovanjem številnih »beat ansamblov«, ki so izvajali pesmi s temo miru in obsodbe vojne. Manifestacijo je organiziral goriški odbor za mir. (Na gornji sliki: udeleženci manifestacije v Gorici).

Obmejno srečanje v Sovodnjah

V nedeljo, 28. maja popoldne je bilo v Sovodnjah na nogometnem igrišču obmejno srečanje, ki sta ga priredili Slovenska prosvetna zveza iz Gorice in Zveza kulturno-prosvetnih organizacij iz Nove Gorice. Najprej je bila na sporedu nogometna tekma med ekipama obeh obmejnih področij nato pa kulturna prireditev s sodelovanjem združene godbe na pihala iz Nabrežine, s Proseka in Trebč, katero je vodil Franc Benčina. (Med godbeniki je bilo tudi šest članov godbe iz Križa pri Trstu. Op. ured.), nastop združenih pevskih zborov z Goriškega (Stevec, Dol-Poljane, Doberdob in Ronke), katero so izmenoma dirigirali Komelova, Lupin in Križmančič. Z onstran meje pa je nastopal moški pevski zbor iz Mirna pod vodstvom Antona Klavčiča. Kulturni spored se je zaključil z nastopom tria Bordon iz Doline s pevcema Darkom in Darjem.

Prireditve se je začela s pozdravi tajnika SPZ prof. Silvana Križmančiča in Sovodenskega župana Jožeta Češčuta. Daljši govor pa je imel Gorazd Vesel, predstavnik Slovenske kulturno-gospodarske zveze. Slednji je poudaril, da se z napadom ameriškega neokolonizma na Vietnam vsak dan bolj širi nevarnost tretje svetovne vojne, z nastankom novih nevarnih žarišč od Srednjega vzhoda do Grčije, Španije, pritiska na Kubo itd. Poudaril je, da je naloga vseh ljudi, ki lju-

bijo mir, da se aktivno vključijo v borbo za preprečitev vojne nevarnosti. Pripadniki slovenske narodne manjšine, ki so v obeh svetovnih vojnah na lastni koži občutili toliko grozodejstev, ne smejo niti sedaj stati ob strani, kajti obstanek in razvoj naše manjšine je mogoč samo v miru in prijateljskem sodelovanju med narodi.

Doberdob: Še nekaj v zvezi s prispevki za javna dela

V »Delu« z dne 28. aprila 1967 je bil med drugim objavljen sestavek z naslovom »STRUMENTALIZEM«. Sestavek je grajal nedoslednost nekaterih pravkov združene socialistične stranke. In to v zvezi z vprašanji slovenske narodne manjšine. V zadnjem odstavku je bil omenjen svojevrsten dogodek, ki se je odigral na goriški prefekturi, ko je državni podtajnik Ceccherini sprejel predstavnike doberdobske občinske uprave.

Dogodki sami potrjujejo, da je bilo utemeljeno tisto, kar je »Delo« v zgoraj omenjeni številki objavilo. Dne 23. maja je namreč krajevni tisk objavil vest, da je minister za javna dela Giacomo Mancini brzojavno obvestil pokrajinskega odbornika Marka Waltritscha, da je podpisal odlok o podelitvi državnega prispevka doberdobski občini (10 milijonov lir za novo pokopališče v Doberdobu, 9 milijonov za ureditev kanalizacije v Doberdobu, 15 milijonov za ureditev in asfaltiranje cest v občini). V sporočilu, ki ga je goriška federacija PSU poslala krajevnemu tisku so bile poudarjene »zasluge« in »zanimanje« PSU za probleme doberdobske občine.

K vsemu temu je treba dodati naslednje:

Doberdobska občinska uprava se že mnogo let trudi za rešitev številnih vprašanj. Napravila je že nešteto korakov. Tudi pri pristojnih oblasteh. Po drugi strani pa želimo poudariti, da je zadržanje prvkov PSU nekorrektno. Posebno do doberdobske občinske uprave. Ta je namreč prejela sporočilo o gori omenjenih nakazilih dva dni potem, ko je to vest razširila goriška federacija PSU.

Pripomniti želimo še to:

V tem primeru gre za javna dela, ki v prvi vrsti zanimajo Doberdobce, torej tudi doberdobsko občinsko upravo. In ta uprava bi bila morala biti najprej obveščena.

Vsi italijanski državljani brez razlike prispevajo v sklade državne blagajne. Graje vredno je, da nekateri izkoriščajo take primere, kot je primer nakazila za doberdobsko občino, v svoje osebne propagandne namene.

Škrljevo:

Slovenska šola naj ostane v vasi!

Starši naše vasi so vznemirjeni zaradi vesti, ki so se začele širiti v zadnjem času glede osnovne šole. Ker je prebivalstvo stoodstotno slovensko, obstoja tu samo slovenska osnovna šola, ki je za razmeroma malo vasico, kar dobro obiskana. Pouk se vrši v veliki šolski stavbi, ki ustreza današnjim potrebam. Siroj pa se vidi, da bi se to šolo ukinilo in odprlo novo šolo v Dolenjah, kjer je tudi sedež občinske uprave. To bi bilo nesmiselno, ker je vas Škrljevo precej oddaljena od Dolenj in so med obema krajevma, zaradi slabih cest, tudi neugodne prometne zveze. Po drugi strani pa je nesmiselno, da se ukine šola v kraju, kjer obstajajo vsi pogoji za njen obstoj in nadaljnji razvoj. Če bi kdo hotel ta prenos opravičiti, češ, da je treba v moderni dobi šole koncentrirati, to ne drži, zlasti, ko gre za šole slovenske narodne manjšine. Mnogo bolje bi bilo, da se ustanovi nov odsek slovenske šole v Dolenjah, toda osnovna šola v naši vasi mora ostati. Naj omenimo še, da sta naša osnovna šola in ona v Plešivem (občina Krmin) edini, ki še obstajata na severni strani goriške pokrajine. V prvi povojni dobi sta obstajali slovenski osnovni šoli tudi v Mirniku in Krminu. V Mirniku je bila pred desetimi leti ustanovljena italijanska osnovna šola prav blizu slovenske. Reakcionarne sile so se na vse kriplje trudile zato, da se je slednja ukinila. Podobno se je zgodilo tudi v Krminu. Naloga vseh demokratičnih sil je, da se preprečijo manevri, s katerimi bi se hotelo ukiniti slovensko šolo v Škrljevu.

S tržaškega ozemlja

Prireditve v Kulturnem domu

V nedeljo, 11. junija ob 17.30 bo v Kulturnem domu v Trstu druga produkcija baletnih šol gojencev Slovenskega dijaškega doma in Prosvetnega društva Barkovlje.

Mladi plesalci se bodo predstavili s 13 točkami sporeda klasičnih in folklornih plesov.

Vodi koreograf Adrijan Viles.

Izredna svečanost v srednji soli na Opčinah

V nedeljo so slovensko srednjo šolo na Opčinah svečano poimenovali po pesniku Srečku Kosovelu. Ob tej priliki so v veži šole odkrili pesnikov doprsni kip, delo akademskega kiparja Kalina iz Ljubljane.

Prireditve je odprl ravnatelj inž. Viktor Sosič, ki je med drugim dejal, da naj bo pesnik Kosovel mladini v vzor. Poudaril je, da je bil Kosovel, sin našega Krasa, po mišljenju globok, po delu sodoben, da je še mlad zaradi svoje genialne intuicije in humanega občutja spoznal probleme in hotenja človeka sedanjice generacije. Naj bo mladi generaciji Kosovelova misel vodilo v boljši svet, v svet miru in družbene pravičnosti.

Za ravnateljem je spregovoril še dr. Lojze Škrlič, škofijski vikar za slovenske vernike. Izrazil je veselje, da je dobila openska šola ime po Srečku Kosovelu. Slovensko mladino je vzpodbujal naj ostane zvesta lepi slovenski besedi.

Sledila je akademija, ki jo je vodil prof. Kodrič. Pravzaprav je bila to zborna recitacija prepletena s prikazi Kosovelovega življenja in dela. Ob zaključku je moški pevski zbor »Vasilij Mirk« s Proseka-Kontovela pod vodstvom Ignacija Ote odpel vrsto izbranih slovenskih pesmi. Prireditvi, ki je nadve lepo uspela, je prisostvovalo številno občinstvo.

Proslava v Rižarni

Na praznik republike, 2. junija, je bila v Trstu povorka za mir v Vietnamu. Povorka se je zaključila v Rižarni, kjer je bilo tudi zborovanje. Govorili so: predstavnik akademskega združenja UGI Claudio Venza, prof. Licia Chersovani in predstavnik partizanskega združenja Vladimir Kenda. Slednji je med drugim poudaril: »Na strani junškega vietnamskega ljudstva smo tudi mi, in ne samo mi, ki smo tu, pač pa vse naše ljudstvo, ki se je borilo proti fašizmu in nacizmu. V naši borbi smo zmagali. V Italiji je nastala nova država z novo republiko ustavo. Res pa je, da je še mnogo pravic, ki nam pripadajo, zapisanih le na papirju, kajti še je občutiti vpliv nazadnjaških krogov, ki se ne morejo ločiti od starih po-

litičnih koncepcij.« Na koncu je govoril deželni svetovalec Jarc, ki je govoril o zadnji vojni, zato zahtevamo, da se napravi konec strahotnemu klancu v Vietnamu. Nočemo žrtve nesmiselne vojne.

Na praznik republike so predstavniki bivših partizanskih borcev položili vence in cvetje pred spomenike padlim in sicer v zgoniški, dolinski in nabrežinski občini ter v gornji okolici Trsta.

Smrt bivšega borca

Pred kratkim je preminul bivši partizanski borec Gabrijel Ota iz Doline. Pokojni je bil še mlad, ko so ga skvadristi močno pretepli. Za časa osvobodilne borbe se je pridružil partizanom. Boril se je na Dolenjskem. Po končani vojni se je zaposlil v tržaškem pristanišču, leta 1964 pa je stopil v pokoj. Lani je začel bolehati. Iskal je zdravja v tržaški bolnišnici, toda zaman. Bolezen mu je onemogočila, da bi užival pokoj ter ga je spravila v prerani grob.

Naj mu bo rahla domača zemlja! Zalujočim svojcem izražamo iskreno sožalje.

Vojaške služnosti

(Nadaljevanje s prve strani) nega prebivalstva zaradi škode in nevarnosti, ki jih vojaške služnosti predstavljajo.

Vse prebivalstvo tržaške pokrajine pa je zaskrbljeno spričo novih vojaških bremen. In zaradi tega Vidali naproša pristojnega ministra, naj ukrene vse potrebno za preklon odloka o vojaških služnostih v zgoniški občini.

Občinski odbor v Zgoniku je v zvezi z razglasom o uvedbi vojaških služnosti v zgoniški občini in v zvezi z napovedjo, da bo vojska zgradila skladišča za strelivo pri Briščkih, sprejel resolucijo, v kateri je med drugim rečeno: »Ta vest je razburila prebivalstvo zgoniške občine. Občani izražajo veliko zaskrbljenost zaradi morebitnih posledic vojaških služnosti. Z različnih strani nastajajo utemeljeni ugovori in protesti proti sklepu vojaške oblasti. Ta sklep vojaških oblasti bi gotovo povzročil neprecenljivo škodo celotnemu področju. Turizem, ki je glavni činitelj krajevnega gospodarstva — in Briščiki so velikega pomena, saj so bili že zdavnaj do ločeni za obširne turistične načrte. — bi bil silno prizadet in celo onemogočen.

Občina Zgonik mora biti glasnik velike zaskrbljenosti, ki se upravičeno izraža s toliko strani proti zamisli vojaških oblasti.

Ker se ob tej priložnosti morajo upoštevati in primerno vrednotiti zahteve krajevnega prebivalstva, se zgoniški občinski odbor obrača na vladne, deželne in pokrajinske oblasti, naj se zaradi omenjenih upravičenih razlogov prepreči namera vojaške oblasti.

Razstava domačih vin v Zgoniku

V dneh od 2. do 4. junija je bila v Zgoniku razstava domačih vin, združena s pestrim kulturnim in zabavnim sporedom. To je bila že tretja tovrstna prireditve, ki jo organizira zgoniška občinska uprava. Župan tovarš Jože Guštin je ob otvoritvi razstave med drugim poudaril: »Naša občina je še vedno pretežno kmečkega značaja. Kmetijstvo in v prvi vrsti vinogradništvo predstavljata tisto gospodarsko panogo, ki zasluži največjo pozornost. Po drugi strani pa daje ta prireditve kmetovalcem možnost, da svoj pridelek neposredno predstavijo odjemalcu, da tako spozna pravo vrednost sadov naših tal, da se nauči ločiti naravno od umetnega, pristno od nepristnega. Dalje daje razstava možnost neposredne primerjave med posameznimi kmetovalci, kar nedvomno spodbuja k razumnejšim in smotrnejšim oblikam dela, ki zanesljivo vodijo k boljšim rezultatom

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

List izhaja dvakrat na mesec

Celoletna naročnina 1000 lir

Direktor Marija Bernetič

Odgovorni urednik

Anton Mirko Kapelj

Uredništvo in uprava:

Trst - Ul. Capitolina 3 - Telef.

44046; 44047

Tisk: Tip. Riva - Trst - Ul.

Torrebianca 12